

Załącznik nr 1
do Wojewódzkiego Programu
Przeciwdziałania Przemocy Domowej
na lata 2026-2030

**RAMOWY PROGRAM OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ
W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM NA LATA 2026-2030**

Spis treści

WPROWADZENIE	2
1. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU	2
2. CEL PROGRAMU.....	3
3. DZIAŁANIA REKOMENDOWANE DO STOSOWANIA LOKALNIE.....	4
4. WSKAZÓWKI DLA PODMIOTÓW REALIZUJĄCYCH PROGRAMY OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ	4
ZAKRES PROGRAMU.....	6
MONITOROWANIE I EWALUACJA.....	7
ZAKOŃCZENIE.....	7

Wprowadzenie

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2025 r. poz. 1673) nakłada na samorządy województwa obowiązek opracowania ramowych programów ochrony osób doznających przemocy domowej.

Programy ochrony osób doznających przemocy domowej stanowią integralną część gminnych i powiatowych programów przeciwdziałania przemocy domowej oraz systemu przeciwdziałania przemocy domowej. Obowiązek opracowania oraz realizacji gminnych oraz powiatowych programów ochrony osób doznających przemocy domowej, - zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 oraz art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej należy do zadań własnych gminy i powiatu. Ramowy program ochrony osób doznających przemocy domowej opracowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego stanowi część lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, ściśle korelując z założeniami Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2026-2030. Program jest narzędziem wspierającym przy tworzeniu lokalnych programów wsparcia. Celem Programu ochrony osób doznających przemocy domowej, jest wskazanie przykładowego katalogu działań interwencyjnych, które mogą stanowić niezbędne minimum w pracy z osobami doznającymi przemocy domowej dla zapewnienia im bezpieczeństwa i wsparcia. Program stanowi wytyczne dla lokalnych samorządów, uwzględniając priorytety z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

1. Podstawy prawne Programu

Szczegółowa analiza definicji przemocy, źródeł, form, faz została dokonana w *Wojewódzkim Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2021-2025*. Podstawę prawną niniejszego Programu stanowią następujące akty prawne:

- 1) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1673 ze zm.);
- 2) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 r. poz. 1214 ze zm.);
- 3) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151);
- 4) Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (Monitor Polski, Dziennik Urzędowy RP z dnia 15 listopada 2023 r. poz. 1232);
- 5) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 21 czerwca 2023 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy domowej, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz.U. z 2023 r. poz. 1158);
- 6) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 20 czerwca 2023 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej (Dz.U. z 2023 r. poz. 1165);
- 7) Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2023 r. poz. 1870).
- 8) Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (M.P. poz. 1232).

2. Cel Programu

Celem Programu jest zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej systemowego wsparcia i pomocy w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji oraz dążenie do zwiększenia dostępności i skuteczności ochrony osób doznających przemocy domowej.

2.1. Adresaci Programu

Działania Programu będą prowadzone na rzecz:

- osób doznających przemocy domowej na terenie województwa zachodniopomorskiego,
- świadków przemocy domowej,
- osób pracujących na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej,
- instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej,
- społeczności lokalnych.

2.2. Realizatorzy Programu

Podmioty, które mogą realizować Program:

- samorządy gminne, powiatowe oraz samorząd województwa,
- jednostki organizacyjne pomocy społecznej,
- wojewoda zachodniopomorski,
- specjalistyczny ośrodek wsparcia dla osób doznających przemocy domowej,
- organizacje pozarządowe,
- jednostki wymiaru sprawiedliwości,
- jednostki ochrony porządku publicznego,
- placówki oświatowe,
- placówki służby zdrowia,
- gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych,
- inne podmioty, w tym przede wszystkim zespoły interdyscyplinarne do spraw przeciwdziałania przemocy domowej oraz punkty konsultacyjne, punkty interwencji kryzysowej, poradnie rodzinne, schroniska, hostele.

3. Działania rekomendowane do stosowania lokalnie

Cel ogólny: ochrona i wsparcie osób doświadczających przemocy domowej w województwie zachodniopomorskim

Głównym założeniem programu ochrony osób doznających przemocy domowej powinno być zapewnienie im bezpieczeństwa oraz systemowego wsparcia i pomocy w rozwiązaniu tego problemu.

Założenia programu powinny koncentrować się na:

- 1) Upowszechnianie **aktualnych** informacji o podmiotach działających na rzecz pomocy osobom doznającym przemocy domowej na terenie lokalnym, np. poprzez: rozdawanie ulotek, informatorów, publikacje na lokalnych stronach internetowych, publikacje w mediach społecznościowych.
- 2) Prowadzenie działalności informacyjno-profilaktycznej: upowszechnianie wiedzy na temat przemocy domowej i jej skutków, opracowywanie i realizowanie kampanii edukacyjnych, informacji medialnych, prowadzenie zajęć w placówkach oświatowych.
- 3) Opracowanie mapy wszystkich podmiotów działających na rzecz osób doznających przemocy domowej zarówno lokalnie, jak i szerzej – obejmującej powiat i województwo.
- 4) Tworzenie i realizacja indywidualnych programów ochrony osób doznających przemocy domowej.
- 5) Tworzenie i rozwijanie grup wsparcia dla osób doznających przemocy domowej.
- 6) Prowadzenie poradnictwa prawnego i socjalnego.
- 7) Prowadzenie działań interwencyjnych i ochronnych na rzecz osób doznających przemocy domowej: zapewnienie dostępu do bezpiecznego schronienia, do natychmiastowej pomocy psychologicznej, medycznej i socjalnej.
- 8) Promowanie działań na rzecz skutecznej izolacji osoby doznającej przemocy od osoby stosującej przemoc; działania takie powinny iść w kierunku separowania osoby stosującej przemoc od osób doznających przemocy w celu zapobiegania wtórnej wiktylizacji.
- 9) Prowadzenie działań na rzecz rozwoju i podnoszenia kompetencji osób pracujących z osobami doznającymi przemocy domowej.
- 10) Zapewnianie superwizji dla osób pracujących indywidualnie i/lub grupowo z rodzinami dotkniętymi przemocą domową.

4. Wskazówki dla podmiotów realizujących programy ochrony osób doznających przemocy domowej

Podczas konstruowania oraz realizowania programów pomocy osobom doznającym przemocy domowej należy uwzględnić specyfikę zjawiska przemocy oraz aktualny stan wiedzy na temat możliwości jej zapobiegania. Istotne informacje i fakty, które należy wziąć pod uwagę:

- 1) Odpowiedzialność prawną oraz moralną za stosowanie przemocy domowej zawsze ponosi osoba stosująca przemoc domową. Psychologiczne mechanizmy uwikłania osoby doznającej przemocy w relację z osobą stosującą przemoc (m.in. syndrom sztokholmski), które mogą się przejawiać

zachowaniami przyczyniającymi się do podtrzymywania przemocy, w żaden sposób nie powinny być utożsamiane z odpowiedzialnością za przemoc.

- 2) Bezwzględna zasada związana z przeciwdziałaniem przemocy domowej jest kwestia bezpieczeństwa. Wszelkie działania powinny w pierwszej kolejności obejmować ocenę zagrożenia osoby doznającej przemocy i być ukierunkowane na zapewnienie jej bezpieczeństwa.
- 3) Przemoc domowa charakteryzuje się dynamiką i przebiegiem w tzw. cyklach przemocy. Specyficzne mechanizmy psychologiczne, prowadzące do różnych zachowań, nie powinny wpływać na negatywną i krzywdzącą ocenę osób doznających przemocy domowej. Należy bezwzględnie unikać takiej oceny, gdyż może ona prowadzić do wtórnej wiktylizacji u osób doznających przemocy.
- 4) Zjawisko przemocy jest zakorzenione w stereotypach kulturowych, społecznych i obyczajowych, które mogą przyczynić się do wtórnej wiktylizacji osób doznających przemocy domowej.
- 5) Nieuchronność kary jest czynnikiem, który może powstrzymać przemoc, natomiast nie sprawia, że zmienia się postawa osób stosujących przemoc domową. Kara może być czynnikiem motywującym osobę stosującą przemoc do poszukiwania pomocy, a tym samym do zmiany jego postaw i zachowań.
- 6) Przemoc domowa jest zjawiskiem wieloaspektowym, co wiąże się z koniecznością zapewnienia osobom pokrzywdzonym pomocy o charakterze interdyscyplinarnym i kompleksowym. Działania pomocowe, szczególnie interwencyjne i prawne, powinny być planowane i realizowane w oparciu o współpracę służb, instytucji i organizacji pozarządowych, z wykorzystaniem ich uprawnień, możliwości i kompetencji. Ich efektem powinno być sformułowanie najbardziej adekwatnych, pożądanых form pomocy osobom znajdującym się w sytuacji kryzysu związanego z doświadczaniem przemocy domowej. Pomoc powinna uwzględniać różne aspekty życia zarówno osób krzywdzonych, jak i stosujących przemoc. Wsparcie oraz pomoc psychologiczną, socjalną, materialną, medyczną i prawną powinna otrzymać cała rodzina. Formułą umożliwiającą realizację wymienionych działań jest praca metodą zespołu interdyscyplinarnego obejmująca:
 - diagnozę sytuacji osób znajdujących się w sytuacji kryzysu związanego z przemocą domową. Tworzenie wspólnego rozumienia sytuacji rodziny. Wykorzystanie zasobów rodziny/osób;
 - opracowanie indywidualnego planu pomocy osobie / rodzinie doznającej przemocy, w tym zaplanowanie działań i form pomocy;
 - podział zadań i ich realizację, uwzględnienie woli, gotowości i bezpieczeństwa osób pokrzywdzonych
- 7) Podczas konstruowania planu pracy z osobą doznającą przemocy należy skupiać się na wzmocnieniu jej poczucia podmiotowości oraz odzyskiwania wpływu na własne życie. Dlatego tak ważnym jest, aby osoby doznające przemocy czuły się podmiotem i współautorem planowanych działań i zmian. Zgodnie z zasadami interwencji kryzysowej działania powinny przechodzić od dyrektywnych do kooperatywnych najszybciej jak to możliwe, z uwzględnieniem możliwości osób doznających przemocy.
- 8) Przemoc domowa jest zjawiskiem związanym z różnymi aspektami, tj. prawnymi, psychologicznymi, społecznymi czy medycznymi. W związku z tym, działania pomocowe powinny mieć charakter kompleksowy, obejmujący wszystkie te sfery. Niezbędna jest współpraca służb i podmiotów

działających na rzecz ochrony osób doznających przemocy domowej. Ważne jest, aby działania te miały charakter interdyscyplinarny i opierały się o następujące elementy i zasady:

- diagnoza sytuacji osób doznających przemocy obejmująca czynniki psychologiczne, prawne, medyczne i socjalne;
- wspólna wiedza i porozumienie w zakresie obrazu rodziny dotkniętej przemocą;
- podział zadań i ich realizacja z wykorzystaniem możliwości i kompetencji poszczególnych osób biorących udział w pracy na rzecz rodziny;
- diagnoza zasobów rodziny/osób doznających przemocy i ich wykorzystanie w trakcie realizacji działań pomocowych;
- planowanie działań i form pomocy oraz bieżąca ewaluacja, dzięki której można zmieniać formy podjętych działań w celu ich dostosowania do konkretnych sytuacji i osób;
- współpraca międzyinstytucjonalna oraz – a może przede wszystkim – z osobami pokrzywdzonymi;
- hierarchizacja działań – od najpilniejszych do najmniej pilnych – z uwzględnieniem potrzeb osób doznających przemocy.

Zakres Programu

Program ochrony osób doznających przemocy domowej powinien zawierać przede wszystkim:

- termin/okres realizacji,
- miejsce realizacji,
- wykaz podmiotów, które będą go realizować,
- zastosowanie zróżnicowanych form zajęć w zależności od przypadku (np. grupowe, indywidualne, warsztatowe, treningowe, itp.) oraz jasne określenie czasu trwania programu i poszczególnych zajęć, tj. liczba godzin poszczególnych zajęć, czas spotkania
- zasady współpracy pomiędzy instytucjami realizującymi program,
- dostosowanie liczby uczestników do realizowanej formy zajęć
- sposób prowadzenia dokumentacji wraz ze wskazaniem osoby odpowiedzialnej.
- przystosowanie i udostępnienie właściwej infrastruktury, określenie zasad korzystania z niej;
- ustalenie norm prowadzenia i przechowywania dokumentacji, ochrony danych osobowych;
- ustalenie zasad współpracy z innymi podmiotami (organizacjami, instytucjami) działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doświadczających przemocy w rodzinie na danym terenie;
- Rekomenduje się, aby realizatorzy programu ochrony osób doznających przemocy domowej tworząc ramy programu wykorzystywali wskazówki wynikające z przeprowadzenia lokalnej diagnozy społecznej, uwzględnili założenia i rekomendacje wynikające z opracowań naukowych. Należy również uwzględnić rozmiary zjawiska, sytuację psychospołeczną osób doznających przemocy w rodzinie oraz konsekwencje, wynikające z danego stanu rzeczy. Program ochrony osób doznających przemocy domowej musi być adekwatny do potrzeb występujących w danej sytuacji;

- Okres realizacji programu powinien być właściwie dopasowany do problemów, jakich doświadcza osoba dotknięta przemocą domową i celów programu;
- Program powinien być opracowany w sposób kompleksowy i komplementarny z programami korekcyjno-edukacyjnymi i psychologiczno-terapeutycznymi adresowanymi do osób stosujących przemoc domową.
- Podmioty zaangażowane w realizację programu powinny przestrzegać zasady etyki zawodowej np. tajemnicy dotyczącej sytuacji klienta.

Monitorowanie i ewaluacja

Działania prowadzone w oparciu o program ochrony osób doznających przemocy domowej powinny być monitorowane na bieżąco, przez cały okres trwania programu. Należy wyłonić osobę i instytucję, która weźmie na siebie odpowiedzialność za systematyczne przeprowadzanie działań monitorujących. Ważne jest określenie narzędzi oraz wskaźników, które będą pomagały oceniać, czy realizacja programu przebiega zgodnie z założeniami. Istotne jest też wyznaczenie czasu, miejsca i sposobu ewaluacji programu oraz sposobu dokumentowania.

Zakończenie

Skuteczność pomocy osobom doznającym przemocy domowej uzależniona jest od kompleksowej współpracy służb i instytucji oraz od zawartości programów i sposobów realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Do zwiększenia skuteczności oddziaływań pomocowych na poziomie lokalnym, gdzie realizowana jest bezpośrednia pomoc osobom doznającym przemocy domowej, może przyczynić się wdrożenie rekomendacji wskazanych w ramowym Programie.

Na poziomie regionalnym powinna natomiast odbywać się realizacja szkoleń, konferencji, warsztatów, co może podnieść kwalifikacje osób pracujących z rodzinami uwikłanymi w przemoc, a jednocześnie stać się inspiracją do wdrażania nowych rozwiązań pracy z osobami doznającymi przemocy domowej.

Współpraca samorządów lokalnych różnych szczebli powinna być ścisła i spójna. Zadaniem samorządu województwa jest wspieranie rozwoju infrastruktury społecznej, która ma pomóc osobom doznającym przemocy domowej. Samorządy lokalne natomiast powinny działać systemowo, a także dzielić się i upowszechniać dobre praktyki oraz sprawdzone rozwiązania.